

HERODES
FILIORUM APUD AUGUSTUM CÆSAREM
ACCUSATOR.
CAUSA SEXTA.

In genere Judiciali.

ARGUMENTUM.

Aquilejam Herodes cum venisset, & exorasset ab Augusto Cæsare, ut suas adversum duos à Liberis suis querelas vellet cognoscere; adductos coram Juvenes violatæ majestatis pariter ac pietatis, tentatque veneficii accusavit. Sed cum rem totam calumniis subnixam, & Regem ipsum culpæ non carere Augustus intellexisset; animadvertissetque non eos tantum qui iudicio aderant, sed & Accusatorem Liberorum defensione ac lachrymis commoveri; difficilem, pro sua prudentia, ita diremit controversiam. Objurgata Juvenum imprudentia, qui parenti dedissent suspicionum occasionem, Herodem rogavit, ut suspicari desineret, & compositis utrinque simultatibus, Liberis reconciliaretur.

ACTORES.

AUGUSTUS Cæsar.

HERODES Judææ Rex.

ALEXANDER,

ARISTOBULUS,

} Filii Herodis.

HERODIS

in Filios suos Oratio.

Vides, Auguste Cæsar, Regem infortunatum, miserorem pa-

trem; cui regnum illud, quo fruatur beneficio tuo, nec dignitatem ac gloriam contulit, nec dulce parentis nomen, quod fors impertiit, affert solatium. Adsum paratus ultro

tro deponere, quod cæteri cupidius ambiunt; venio funestissima quæque precaturus illis, quos vel ipso capitis discrimine tueri voluissem. Quo quid durius Regi? quid patri calamitosum magis?

Tamen quid agam, Cæsar, his circumventus æmulis, qui nec regem, nec patrem esse patiuntur? Quæ spes demum adversus ingratos ac perduelles Liberos, quod mihi præsidium superest; nisi apud te Cæsar, qui in tanta universi orbis mole, quam unus sustines, nihil arbitraris tam tuum, quam opiulari miseris, & affictos consolari?

Equidem silui jam diu tanti sceleris conscius, & naturæ reclamantis, pœnasque deprecantis vocem patiens audiebam. Siluissem etiamnum hodie, & oblitus ultro quodcumque dolebam æquiùs, veteres injurias condonassem, nisi summum nequitiae gradum attingissent Juvenum impiorum rebellio atque perversitas, & omnes paternæ charitatis sensus obmutescere coegissent.

Igitur miserere, Cæsar, luctuosam infortunati Principis conditionem; nihil te pigeat in partem mei doloris venire, & graves æumnas, quas patior, pro tua humanitate mitigare. Quanquam, ut mei me pudet, coram invictissimo Principe ac confertissimo tot illustrium virorum cœtu ingratam accusatoris personam sustinere! ut refugit animus ab iis reprehendis, quos mihi natura, pietas, ratio tam arcto necessitudinis vinculo conjunxerunt. Verùm nisi postulem quamprimum iudiciorum tuorum æquitatem, nisi severitatem legum contra filios degeneres petam adhiberi, aut Herodi misero cedendum è vivis, aut gravior ipsa morte vita in omne tempus sustinenda. Itaque patere, Cæsar, pon ante oculos tuos desolatam familiam

dedecus, & turpem mei sanguinis ignominiam palam revelari.

Nihil est tam debitum parentibus, nihil, quod illi tam legitimo jure sibi vindicent tanquam suum, quam ut eos quos genuerunt, & acceptæ lucis non immemores, & collocati apud eosdem beneficii non ingratos experiantur. Nam quis hoc leve nobis invidet laborum nostrorum solatium? quis debitam institutæ liberaliter juventutis mercedem abnuendam putet? Nemo non maledicat sterili semper & infructuosæ terræ, quæ spes ferentis arantisque frustrata, nihil præter infelices carduos ac spinas reddiderit. Et iniquo ferendos animo filios quis non arbitrabitur, qui rusticitate indolis, & morum asperitate parentis vota expectationemque fefellerint?

Quanquam incussem ego memet ipse, & meo me dolore dignum ultro reputem, si piam in me parentis sollicitudinem Liberi desiderent. Sed agite, vos ipsos testes appello, Filii degeneres, patrem arguite, per me licet, si quid parvum unquam paternæ charitati doluissis; si quid vobis à me defuit, vel divitiarum ad copiam, vel honorum ad ambitionem, vel strenui laboris ad utriusque felicitatem ex omni parte cumulandam. Quò poterat altius aspirare utriusque æmulatio, quam ut alteri sororis meæ, alteri Regis Archelai filia in uxorem contingeret?

Quid alia persequar operosius meæ erga vos liberalitatis, benevolentiae, humanitatis, indulgentiæ monumenta? Noveram præferocem amborum indolem, asperos rididosque mores, animum intractabilem. An offensus ego sum? an habui vos durius? an parentis auctoritas æquitatis cancellos aut mansuetudinis fines excessit? Imò, quid tentatum à me non fuit, ut demererer vos mihi, ut inescarem

rem blanditiis, ut beneficiis demulcerem? Quid inexpertum reliqui infelix, quo mitigari posset ac placari innata utrique feritas? Tamen quid egi? quid promovi? quem fructum fero tot laborum? quod mihi præmium impensum tam liberaliter amoris repensum est? Alienavi duros ac feroces animos, non cicuravi; stimulaui invidiam, non placavi; inflammavi furorem, non restinxi. Pro solatio dolorem, contumeliam pro beneficentia, pro amore odium acerbissimum sum expertus.

Piget dicere, Auguste Cæsar, quàm ingratam, quàm plenam curis gravibus, quàm intolerabilem ex omni parte vitam Liberi perduelles patri reddiderint. Hæcine vita est, cum cupidis rixarum, & contentionum amantibus habere societatem? in eorum esse contubernio, quibus nihil in oculis nisi torum, nihil in verbis nisi procax, nihil in tota agendi ratione nisi præposterum & amarum sit? qui Regis majestatem, auctoritatem patris aspernandam arbitrentur? apud quos confilia, preces, monita, objurgationes, minæ nullum pondus, nullam fidem inveniunt? quorum ingenium ita sit ad perversitatem pronum, ita pertinax, nihil ut tam ambient, quàm displicere, nihil tam veteri, quam placere, videantur.

Quamquam dissimulandum id foret, durum quantumvis & asperum studiosus & amans iudicet pater, si privatus foret hic dolor, & publicæ tranquillitati nihil officeret. Verum nec tacitas esse inimicitias suas patiuntur filii degentes, nec habent satis odisse patrem ac persequi, nisi eosdem populis sensus atque animos inspiciant. Non stetit per eos, Cæsar, quin perturbatam ubique regni pacem ac quietem lugeremus: adeo nihil prætermiserunt illi, quod vo-

care patrem in invidiam posset, & graves in tota Judæa tumultus ac turbas suscitare. Sollicitata palam & apertè populorum fides, tentata largitionibus provinciæ, dissipati rumores mali, qui regnantis nomen ac famam violarent: injecti graves metus, qui perstantes in obsequio provocarent ad rebellionem. Tædet mirum ambitiosos Juvenes regnare tandiu ærumnosum patrem, & queruntur tempus illud esse longius, quod regnandi cupiditatem moratur.

Hinc minùs mirum videbitur, quod adjiciam, Cæsar, tam oblitus fuisse sui, tam exuisse utrumque naturæ sensus omnes, ut parentis vitæ insidias struerent, & quem spoliare regno non poterant, nisi adimerent ei vitam, eundem de medio tollere cogitarent. Exhorrescis, Cæsar, ad tam immane facinus, nec tantam cadere posse in Liberos meos crudelitatem putas, ut moliri simile quidpiam præsumperint. Nec ipse minus obstupui Rex & pater; nec ægrè minùs adducebar ut crederem, parricidas genuisse me Liberos; tam videbar mihi nihil commisisse, propter quod tam impio experiret. Utinam aperire possim motus varios, quibus distractus contrarias in partes animus adversum vanos metus, & injurias, ut rebar, suspiciones diu multumque luctatus est. Incuravi me non semel, qui præbuissem aures accusantibus: arguebam piam eorum sollicitudinem, qui referebant vera, despiciebam varios rumores, qui juvenum famam perstringerent: neque tam verebar subire capitis periculum, quàm filios Parricidii reos suspicari. At patuerunt tandem doli, resectæ fraudes, nefaria conjurationis impie consilia in apertum prodierunt. Felix Herodes & in sua calamitate fortunatus, qui fidos magis & amantiores sui dome-

domesticos, quàm filios habuerit!

Poteram ulcisci statim manifestum scelus, poteram, oppressis nefandæ machinationis auctoribus, ablegare longiùs sollicitudinem omnem ac metum, & quod humanæ divinæque leges plectendi facinoris jus permetterent, id mihi Rex & Pater vindicare. Abstini tamen, Cæsar, & nimix credulitatis, vel sævitix veritus suspicionem, malui tuum ad Tribunal perduelles filios judicari. Tuum est, Auguste Princeps, pro æquitate tua impensius consulere, ne perfidis Juvenibus impune sit, perturbasse Regis ac patris tranquillitatem; & ejusdem regno ac vitæ insidias posuisse. Agitur publicæ utilitatis ratio, securitas Principum, parentum salus; quibus si non liceat tutos esse à Liberos insidiis, perpetuo in metu vivendum sit, & quotidianum ab unoquoque capitis discrimen subeundum.

ALEXANDER

Filius Herodis natu Major.

Quam luctuoso infortunatorum Liberos fato fieri dicam, Auguste Cæsar, ut cum de nostra sorte possimus queri multo æquius, quàm patri exoptulare de sua liceat; nobis tamen in præsentem rerum nostrarum discrimine positus, nec loquendi, nec silenti libera facultas relicta sit. Enimverò, si tacemus, illatæ accusationis rei videbimur, dignique supplicii omnibus, quæ perfidiæ ac parricidii crimen meruit; si loquimur & innocentix nostræ conscii inustam labem diluimus, id facere non possumus, quin turpem aut malevolentix, aut nimix credulitatis notam patri accersamus. Igitur quid agam? quid consilii capiam? Infelices nos, quibus innocentes esse non profit! In-

feliciores quibus purgare infligunt scelus non detur, nisi sceleris alterius probrum incurramus.

Tamen jubes nos loqui, Cæsar, nec æquitatis putas tuæ, reos indicta causa damnare. Utinam perorare apud te sic possim, ut, quæcumque pro nostra defensione dicturus sum, ea nec displiceant patri, nec ullam criminis suspensionem nobis adhærescere patiantur.

Non sumus nos, Auguste Cæsar, tam parum memores paternæ charitatis, ut, quæ commemoravit parens optimus collata in utrumque beneficia, ea vel inficiari, vel elevare verbis meditemur. Fatemur ultro nihil parcitum fuisse piæ ipsius in ambos sollicitudini, dignos ut se filios institueret, & tam studiosos haberet æmulatores virtutis suæ, quàm cupidum ipsi & amantem sobolis patrem pensassent. Imò vicit expectationem nostram parentis optimi benignitas, & impensus affatim amor meriti rationem omnem votorumque modum excessit. Atque utinam grati animi memoriam liceret vel sanguine ipso consignare! intelligeret parens, quàm procul absit à Liberis suspicio mala, nedum accusationis probrum infligeret.

Nam cur accusamur ab ipso tam acerbè? vel quid miseri commisimus, propter quod accusationis invidiam pateremur? scilicet dociles minùs ac minus obsequentes exitimus? hoc enim primum objecit pater, primum hoc criminationis caput fuit. Verum ecquando, vel quibus demum in rebus videri potuimus rebelles ac contumaces? Quàm durum est, Cæsar, declinari à nobis non posse sceleris ejusmodi suspensionem, nisi cum aliquo dispendio paternæ sinceritatis & æquitatis! Est enim hoc accusationis genus, ut stare non possit, nisi pater

negatum sibi fuisse probet obsequium; nisi rem, tempus & locum, in quibus agnovit contumaciam, designarit. Ecquod porro, Auguste Cæsar, dum rebellionis crimen exprobraret acerbius, vel violati imperii, vel contemptæ majestatis, vel legis usquam infractæ deprehendisti vestigium? An æquum est censerî nos rebellionis reos, ubi neque dictum, neque factum quidquam affertur, quod vel ipsam rebellionis umbram præ se ferat?

Sed parentis vitæ ac moribus obtrectavimus? Hoc alterum criminis caput, quod infert parens, grave penitus, & quavis pœna expiandum, si tam certò revinci possit, quàm facilè jactatur! Quanquam affirmat pater, & rem compertam probè defendit. Reverendum quidem nobis patris testimonium, fateor, neque temere inficiandum. Tamen an non potuit illudi credulus plus æquo pater, & falsis circumveniri rumoribus? Nosti, Cæsar, quàm multis Principum vitorum aula obnoxia sit hominibus malevolis, qui vel corrupti largitionibus, vel spe ineundæ gratiæ, vel ipso nocendi studio impulsî iniquos passim sermones ferunt, & obvias aures maledictis implent atque onerant, quos tacitus livor urget, & æmulatiq̃ prava stimulat; quibus hoc uno nomine invisa solet esse probitas atque innocentia, quòd nullum habent ipsi cum probitate atque innocentia commercium. Quàm miserum est cum ejusmodi geniis confictari, quibus nec placeat sine crimine, nec sine periculo displicere possis! Atque utinam, Cæsar patris ab aula genus istud hominum procul exulasset! non hodie vel mutatum doleremus ipsius animum, vel duram purgandæ criminatationis necessitatem sustineremus.

Venio ad aliud accusationis genus, cui tristis amborum indoles, aut etiam morosa, si creditur, patri locum dedit. Tuam fidem appello, Cæsar; ex quo vertitur crimini, quod naturæ vitium est, non voluntatis? Sed esto: voluntarius sit ille mœror qui patrem offendit: an culpandus continuò, quem jussit pietas, elicit natura, amantissimæ parentis orbitas procreavit? Ergo sublatam luctuoso fato matrem optimam piis prosequi lachrymis non licebat; dum ereptam sibi Reginam mœreret populus, affligeretur aula, universi regni ordines extinctam quererentur? dum parens ipse conversis in melius animis nocentem absolveret, desideraret amissam, & quovis pretio redonati vitæ voluisset?

Tamen damnetur tam justus filiorum dolor pariter & amor, plectatur etiam pœnis gravioribus, si modum excessit, si erupit in querelas, si probis non pepercit, si peccatæ cædis auctores aut inculpavit, aut damnavit. Piget, Auguste Cæsar, hæc operosius confutare, quæ probari nequeant, nec, si probentur, rationem criminis habere possint.

Restat ultimum idemque gravissimum accusationis caput, quod ab affectato regno paratque parentis vitæ insidiis jactatum est: cujus suspicio vel levis si cadere in nos possit, hoc uno satis nocentis nomine, frustra cæteris in criminibus diluendis felices fortunatique videamur. Nam quis hoc sustineat fuisse Liberos tam degeneres, ut parentis vitæ, vel regno funestum moliri quidpiam præsumpserint? Id ipsum verò quanto tetrius ac crudelius est, tanto miseres nos puta, Auguste Cæsar, quibus in amovenda tam horribili criminatione laborandum sit. Tamen in ista rerum nostrarum

conditione miserabili, recreat nos hæc conscientia non mediocriter, quòd æquissimum eundemque perspicacissimum Judicem habeamus, apud quem non inveniant fidem maledicta ejusmodi, nisi certis argumentis atque testimoniis revincantur.

Ergo proferantur argumenta insidiarum; adducantur testes vel participes nefandæ conjurationis; prodeant designati eruentæ cædis artifices ac ministri; recitentur literæ; appellentur sollicitati ad defectionem populi; probentur habita de flagitio tam inmani cum externis colloquia; adsint quotquot sunt fidei atque innocentæ nostræ obtrectatores, & palam arguere non dubitent, quos clam incusare non erubuerunt. Vides, Auguste Cæsar, quàm parum reformident judiciorum aleam, quos nulla sceleris conscientia stimulat ac remordet.

Sed frustra provocantur à nobis instructæ fraudis arthitecti. Timidum est natura sua genus istud hominum, lucem refugit, & accomodat machinandis dolis tenebras multo lubentius sectatur. Quanquam ò structam malè calumniæ nequioris fabricam! Egregiam enimvero regni capefendi viam, quod parricidio partum videri possit! scilicet æquis ferrent animis populi sibi parricidas imperare? non exturbarent solio, quos maculatos paterno sanguine conspicerent? parcerent Liberos vitæ, qui paternam tollere non pertimuisent? sed quid populos mœror? Tu, Cæsar, tutor ac vindex æquitatis, videres lentus ac segnus Liberos parentis cæde constupratos? Non vindicares illatam venerandæ majestati injuriam? non abesses ultor tam detestabilis facinoris? non evocares reos tuum ad tribunal? non exterminares duo naturæ monstra ac portenta? nobis regna-

re, aut etiam vivere, Cæsare incolumi, liceret?

Tamen si tam inconsultos nos credis, ut hanc moliri ad regnum viam cogitaverimus; si tam malos, ut tinctum patrio sanguine solium placere potuerit; dicta causa est, Cæsar: plecte fontes, ut merentur, & quovis supplicio perime. Sin utrumque pro tua perspicacia & æquitate tam injusta suspicione eximis; oramus atque obtestamur, ut hunc errorem pariter ex animo parentis evellas; ut eundem Liberis placare ac reconciliare non graveris; quo offenso vel irato, nec regnum expectandum, nec ipsa tolerabilis vita videri possit.

ARISTOBULUS

Filius Herodis natu minor.

Vocasti nos Cæsaris ad tribunal, Pater colendissime, accusasti apud eundem læsæ majestatis, ac pietatis violatæ reos. Expectas ut communem in causam dicam aliquid, & quam frater non frustra implorasse visus est optimi Principis æquitatem, hanc ipse pari studio interpellare aggrediar. Mihi certè quanquam nihil esset ambiendum magis, quàm apud eum judicem dicere, quem nemo sceleris purus atque integer tutorem ac patronum non sensit, cujus in retegendis simulationum involucris perspicaciam nemo non expertus est, tamen ignosces, uti confido, Cæsar; si nullum optem alium ab ipso patre hodiernæ contentionis arbitrum, nullius judicio malim, quàm ipsius sententiis absolvi.

Nam quem in tanto rerum nostrarum discrimine confidentius adeam, quàm te, Pater, qui amantissimum te nostri exhibes, dum utrumque acrius insectaris? qui injurias de nobis suspiciones cupis deponere, dum.

dum easdem confirmare vehementius affectas? Nempe, quibus paritum voluisti, cum perdere nos potuisses, fontes unquam credideris? aut statueris Liberis carere, quos ad Caesaris tribunal adduxisti? Quanto æquius putem, quæsito longius iudicio, nihil te ambiisse aliud, nisi ut apertæ defensionis liberio rem locum sufficeres; & quod præstare per te unum satis commodè non poteras, id per alium efficacius perficeres. Consuluit parens optimus Liberorum famæ, & quos omni suspitione sceleris eximere cogitabat, eos voluit publica & inficianda nemini sententia infontes pronunciari. Quos unus absolvisset pater, non purgasset penitus illatæ accusationis opprobrio; & ipse veritus, ne paterna charitas illufisse iudicem videretur, maluit apud alienum tribunal, quos innocentes noverat, ab omni culpa vindicare.

Nam quid aliud de te sentire nos deceat? Tu Liberis crederes eò venisse feritatis & amentia, ut parentis vel regno, vel vitæ insidiarentur? Tibi vel levis tam detestandi parricidii suspicio incidisset? illos censeris tuo procreatos ex sanguine, quos vel ipsa tanti sceleris umbra non pereulisset? filios Herodes agnosceret, qui parricidæ nomen ac sensus non exhorruissent? ille sui tam dissimiles, tam alienos à moribus, tam aversos ab indole educasset? Non credis, Pater; aliud cogitas; aliud dedimus obsequii, reverentia & amoris specimen. Sed quid ego hæc? quid immoror in amovenda illius flagitii labe, cui ratio, natura, sanguis reclamant? Consule remetipsum potiùs, ni grave est, Pater; scrutare sensus intimos, secretissimas expende cogitationes, indolem, mores, vitam ipse tuam attende; atque hinc conjice, qualem de

Liberis sententiam feras. Rarum est, & monstro simile quidpiam, ut inertes fortibus, iustis scelesti, parricidæ pietatis amantibus ortum debeant.

Tamen nisi liberos sceleris expertes credis, nisi parricidii labem inficiantibus fidem habes, nisi suscipis ipse eorum defensionem atque patrocinium, quos iniqua criminantium malevolentia premit ac funestat; age, quid moraris? quin damnas reos, qui tibi innocentes videri non possunt? Nihil est, quod alienum quæras arbitrum ac iudicem. Nequeunt apud aliud quodvis tribunal absolvi, quos apud te damnaveris; hoc ipso nocentes satis ambo videbimur, si nostram tibi approbare innocentiam non contingat. Pleste ergo utrumque pro arbitrio, Pater: fume pœnas à nobis, quas volles, si flecti non placet: statue supplicii genus quantumvis durum & asperum; nihil deprecamur, nihil querimur, non provocamus alium ad iudicem, neque tam miserum censemus mori, si placari Pater alia ratione non valeat.

Quamquam quid loquor, aut me quis metus, & iniquus error illudit? Ignosce parens optime, si tam præpostera de te suspicio incidit. Ignoravi parentis animum, quem Liberis implacabilem crediderim. Aliud sentire de te nos jubes: vultus ille tuus qui jam mutari nobis in melius incipit, oculi illi quibus utrumque benignius respicis, & qui erumpentes lachrymas vix retinent, diffidentiam nostram arguunt & novam fiduciam inspirant. Non tibi liberum est, iratus quantumvis videri velis, ut tuam in filios charitatem longius dissimules. En amor sopitus malè renascitur, & impatiens se prodit. Patere causam ut agat paternus ille amor apud te nostram;

stram; id exoret ipse melius, quod oratio nostra, quod sinceri gemitus, quod assequi lachrymæ non præsumant. Sit ille nobis unus instar omnium patronus; si modò faciles aures oranti commodabis, discutiet brevi quascunque suspitionum nubeculas, quas iniquior aura contraxit; tempestates abiget, & pristinam mentis sinceritatem meliore fato revocabit. Persuadebit ille, quàm frustra metuendum tibi putes ab iis, quibus parentis securitas pretio quolibet sit potior, qui salutem tuam atque incolumitatem suo ipsorum sanguine bene redemptam arbitrentur.

Sic erit, pater amatissime; & quam tu cumque in Liberos sententiam feras, quidquid statuere de nobis placuerit, nunquam ab amando patre temperabimus. Auferre nobis vitam quis potest, amorem nullus unquam auferet? Vivet ille superstes extinctis corporibus, ac si viventibus benevolentiam patris mereri non possit, desiderium ejusdem sepultis vindicabit.

AUGUSTUS CÆSAR.

Magnum est illud, quod infertur hodie vobis accusationis genus, Adolescentes charissimi. Quantum est enim Regis ac patris violasse majestatem! Eiusdem regnum vitamque attentasse, quanto quid majus debet videri! Utrumque si tam verum evincitur facinus, quàm jaceatur constanter, quæ possit esse tanto crimini pœna par; vel quem detrectent illi supplicii gradum, qui tale flagitium admiserint?

Ego certè, qui postulo in hac causa Judex æquitatis, & læsa majestatis pariter ac pietatis vindex interpellor, quo debeo esse in ambos animo? quis patrocinio aut etiam misericordiæ locus relinquitur? Equidem vestra hæc ætas, nobilitas generis, indoles utriusque, quam suspicor bonam, & vestro dignam sanguine, torum me vo-

bis vindicant; & defensoris partes tueri suadent, non iudicis.

At qui possum, quantumvis ambiam indulgere propensissimæ meæ in utrumque voluntati, nisi accusationis illatæ probrum ac dedecus penitus eluitis; nisi vestram mihi, iisque omnibus quotquot hæc adsunt, innocentiam approbatis? Idipsum verò neuter sic affectus dicendo videatur sibi, suspitionem omnem ut amoverit. Non est in promptu declinare accusationis odium, dum accusatoris invidiam Rex non refugit, dum personam eandem pater, reclamante natura, non invitus sustinet. Nempe Regem arguere falsi quis audeat? Quis instam parentum animis charitatem desideret in patre?

Utinam enimvero descendisset huc accusator aliquis, & reverendus minùs & minùs arcto sanguinis vinculo vobis conjunctus, cujus suspicari fidem liceat; in quo nocendi animum fas sit incusare! Quàm lubenter accusationis vim ac momentum in accusantis malevolentiam derivarem! Verùm quos nocentes profiteretur Rex & pater, quis eosdem liberet suspitione criminis; quis patrocinari miseris velit, quibus sublata ratio salutis omnis ac conclamata videri possit?

Tamen dissimulare non velim, charissimi Juvenes, quod sensi, dum suam uterque vestrum causam ageret; neque offenderetur, uti confido, vel regis, vel parentis animus, si profitear palam, quod ipse iratus licet & implacatus ultor visus est pariter persentire. Placuit in vobis nativa quadam expertisque fuci simplicitas, & ingenuus in dicendo candor, qui fraudis malæ partus esse non potest. Spirabat Oratio vestra nescio quid, quod latentes abstrusi cordis sinus recluderet: erat modestus in vultu pudor, quem conscia mens non admittat in societatem. Vidi profluentes;

ubertim lachrymas, quas amodo eliciebat, non extorquebat metus. Interim mirabar ego tacitus, quo pacto nocentes essent illi, qui toti ad innocentiam compositi viderentur. Nam etsi personata plerumque incedit improbitas, & ad æmulandam virtutis imaginem est ingeniosa magis, quam par esset; tamen frons, oculi, supercilium, vultus denique totus mentis sermo quidam tacitus, ac fidus interpres haberi solet, qui fallit raro, nec in errorem inducit. Nescit fallacia veritatis personam longum tueri; se prodit ipsa, & vel invitis ac repugnantibus obmurmurat.

Quisquis malus est, sentit conscientie stimulos, qui reum arguunt; reformidat aspectum iudicis, non constat sibi, dicendo perturbatur, & frustra confidentiam affectat, quam non habet. Id porro, quod mihi non est integram non profiteri vestram in gratiam, nolite sic gratulari vobis, Adolescentes, quasi hæc oratio mea vos absolvet. Culpa vacare Liberi non possunt; quos reprehendit pater; & hoc nocentes satis debent videri, qui patris ad tribunal damnantur. Hoc natura, hoc ratio, hoc divinae leges humanaeque postulant, ita Liberos vivere, ut suspicionis vel umbram parentibus adiungant. Sanctum est scilicet parentis nomen, nec sine gravi Liberos flagitio offensionem patitur. Ergo noxa quis vos eximat, qui patri expostulandi de vobis occasionem dederitis.

Unum restat jam vobis in parentis clementia præsidium, Adolescentes optimi. Illius est reos absolvere, qui sumendi poenas jus habet. Ego, quod facere possum, & quod ultro volensque præstandum mihi vindico, viam sterno vobis ad parentis gratiam, & quam indulisse me non pigeret, veniam vobis deprecator accedo. Neque vero preces meas Herodes frustra-

bitur, aut quam suscitavit ipse, fiduciam illudet. Non is est, mihi credite, qui exorari non velit, & injurias veteres non condonet lubentius, quam vindictam exigat. Imò nihil cupidius ambiat pater optimus, quam ut persuadere sibi possit, insontes esse, quos nocentes putabat; & qui nihil dolebat gravius, quam indignos se Liberos genuisse, patrocinantem vobis naturam multo æquius audiet, quam iniquis de utroque rumoribus creditit.

Sensi enim verò totum parentis animum, dum suam ambo communi studio causam dicerent; non temperavit sibi quin commoveretur filiorum ad vocem: adgemit mutuo gementibus, suamque in ipso vultu perturbationem prodidit. Vidi & testes amoris non inficiandos fletus uberes, qui vel invito erumperent; jubereque iudicem deponere, ut indueret patrem. Ponite in lucro tam feliciter affectam parentis optimi voluntatem, Juvenes charissimi; procumbite suppliciter ad pedes, amica prensate genua, & quam doletis tam graviter amisisse gratiam, cærate pietate vestra promereri. *

Quam augurabar verè, Adolescentes optimi, non agrè insectandum patrem; vobis ut ignosceret, & offensionis causas omnes obliterari pateret. Felices ambo tam facilem tam benevolam nacti Regem & patrem! Felicior parens, qui, depositis deinceps simultatibus, Liberos in fide & amore turò conquireat! felicissimum me me tam operosa contentionis iudicem & arbitrum, cui dissidentium litem componere ex voto licuit! Plaudite mihi vobisque, Adolescentes optimi, fœvete omni operæ officio restitutam in inclyta patriæ domo concordiam ac pacem, & receptam demum tam fortunato exitu parentis benevolentiam conspirantibus studiis atque animis retinete.

N. E.

N E M O

SORTE SUA CONTENTUS.

CAUSA SEPTIMA.

In Genere Deliberativo.

A R G U M E N T U M.

Civis quidam moriens unum è Consanguineis quatuor diversum vivendi genus secutis heredem instituerat, qui infelicissimus omnium iudicaretur. Hinc orta inter Consanguineos de adeunda hereditate controversia.

A C T O R E S.

POLEMON, Miles.

EUPOLUS, Mercator.

PRODIGUS, Causidicus.

PHILOMATHUS, Puer Grammaticus.

DICASTUS, Causæ cognitor & Judex.

P O L E M O N,

Miles.

ITa sum ad hoc ætatis & natura & arte institutus, Judices; ut nihil unquam præclarius existimaverim, quam pro patria & publica utilitate duos quosque labores, vel cum vitæ periculo tolerare. Armas, sudorem, pulverem supellectili, munitiis & conviviis semper ante habui. Non venio fortis asperitatem deprecaturus; non militiam gravem conqueror aut infructuosam. Paucis in diem assibus animam & corpus

æstimari, levia sunt hæc patriam amanti. Vulnere, dura hyems, exercitæ æstates, bellum atrox, aut pax sterilis, desidia & otio molliore mihi jucundiora semper fuerunt; neque hæc operosius commemoranda jam arbitrator, aut pro innumeris laboribus ac ærumnis mercedem ullam à vobis postularem, nisi debitam mihi, & eo tantum nomine adeundam hereditatem consanguinei mei denegarent.

Utinam, Judices, opes illæ, de quibus capessendis inter nos hodie certatur, rei bene ac feliciter pro pa-

Pp 2 tria